

Saimnieciskās darbības veicēji

Publicēts: 17.02.2023.

Atjaunināts: 23.09.2023.

Skaidrojums soli pa solim – kā reģistrēt VID un veikt saimniecisko darbību

[Skatīt vairāk](#)

Kas ir saimnieciskā darbība

Tādu uzņēmējdarbību, ko veic cilvēks (fiziska persona), nedibinot uzņēmumu, sauc par saimniecisko darbību.

Cilvēkam pirms saimnieciskās darbības uzsākšanas to vispirms jāreģistrē VID .

Saimniecisko darbību reģistrē tikai VID, tā nav jāreģistrē Uzņēmumu reģistrā.

Saimniecisko darbību var veikt četros dažādos nodokļu režīmos:

1. Vispārējā nodokļa maksāšanas kārtība

Šajā nodokļu režīmā pašnodarbinātais maksā iedzīvotāju ienākuma nodokli (IIN) un valsts sociālās obligātās apdrošināšanas iemaksas (VSAOI).

Ir jākārto grāmatvedība, uzskaitot ieņēmumus un ar to gūšanu saistītos izdevumus. Reizi gadā VID jāiesniedz [gada ienākumu deklarācija](#). Deklarācijā attiecībā uz saimniecisko darbību jāaizpilda D3 vai D3¹ sadaļa. Reizi ceturksnī jāiesniedz "Pašnodarbinātā vai darba ņēmēja ziņojums".

IIN likmes

IIN aprēķina no cilvēka kopējiem gada ar nodokli apliekamajiem ienākumiem. Kopējos ienākumos ieskaita gan saimnieciskās darbības ienākumus (tie ir starpība starp ieņēmumiem un izdevumiem), gan citur, piemēram, no algota darba, gūtos ienākumus.

Pirms IIN aprēķināšanas no kopējiem ienākumiem atņem to daļu, kurai nodokli nepiemēro:

neapliekamo minimumu (tā apmērs mainās atkarībā no ienākumu lieluma)

nodokļa atvieglojumus par apgādībā esošajiem, atvieglojums cilvēkiem ar invaliditāti vai atvieglojums politiski represētajiem un nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem

IIN likme ir progresīva – tā mainās atkarībā no ienākuma lieluma:

ienākumiem līdz 20 004 eiro - 20 %

ienākumiem no 20 004 eiro līdz 78 100 eiro - 23 %

ienākumiem, kas pārsniedz 78 100 eiro -31 %

Obligātais minimālais IIN

Ja ienākumi no saimnieciskās darbības nav gūti vai no tiem aprēķinātais IIN nepārsniedz 50 eiro, reizi gadā jānomaksā minimālais IIN 50 eiro.

Minimālo IIN maksā līdz 23.jūnijam vienotajā nodokļu kontā.

Minimālais IIN nav jāmaksā:

ja konkrētajā gadā ir veikti IIN maksājumi vai valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI) par darbiniekiem

ja konkrētajā gadā veiktas VSAOI par sevi kā pašnodarbinātu personu

par pirmo gadu, kurā ir veikta saimnieciskās darbības reģistrācija, un par nākamo gadu, kā arī par gadu, kurā izbeigta saimnieciskā darbība vai pabeigts likvidācijas process

proporcionāli tām dienām, kad kopj bērnu līdz divu gadu vecumam, kā arī dienām, kad izsniegta darbnespējas lapa "B"

VSAOI likmes

Ja ienākumi pārsniedz 620 eiro mēnesī, vismaz no 620 eiro jāmaksā Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI), bet no pārējās ienākumu daļas maksā iemaksas pensiju apdrošināšanai.

Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI) tiek aprēķinātas kā procents no obligāto iemaksu objekta jeb tiesību aktos noteiktās ienākumu daļas, no kuras jāmaksā nodoklis. 2023. gadā šis objekts ir 620 eiro mēnesī, bet Jūs varat brīvi izvēlēties maksāt iemaksas arī no lielākas summas, tādējādi palielinot savu pensijas kapitālu, kā arī tā atbalsta lielumu, ko varēsiet saņemt darbnespējas (piemēram, slimības) gadījumā.

VSAOI likme ir 31,07 %. Atšķirīga likme ir vecuma pensijas saņēmējiem (29,36 %) un nekustamā īpašuma apsaimniekotājiem (26,59 %).

EDS aizpildot "Pašnodarbinātā vai darba ņēmēja ziņojumu" un norādot tajā savus ienākumus, maksājamo VSAOI apmēru EDS aprēķinās automātiski. Ienākumus aprēķina kā starpību starp konkrētā mēneša ieņēmumiem un izdevumiem. Būtiski, ka pašnodarbinātā ienākumiem nav jāpieskaita tie ienākumi, kas saņemti citā statusā (piemēram, darba alga).

Iemaksas pensiju apdrošināšanai

Papildus VSAOI par ceturksni pašnodarbinātajam jāveic arī VSAOI valsts pensiju apdrošināšanai. Iemaksu likme ir 10 % no tās ienākumu daļas, no kuras netiek maksātas pamata VSAOI. Arī šo iemaksu lielums EDS būs aprēķināts automātiski, kad iesniegsiet "Pašnodarbinātā vai darba ņēmēja ziņojumu".

Minimālās obligātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas

Lai nodrošinātu sociālo aizsardzību, tiem pašnodarbinātajiem, kuru ienākumi ir mazāki par Ministru kabineta noteikto minimālo algu 620 eiro mēnesī vai 1860 eiro ceturksnī, ir jāveic minimālās VSAOI.

Pašnodarbinātajiem, kas ir darba devēji, šīs iemaksas jāveic gan par sevi (ja nestrādā nekur citur), gan par saviem darbiniekiem.

Minimālās obligātās iemaksas apmēru aprēķina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA) triju mēnešu laikā pēc ceturkšņa beigām un līdz trešā mēneša 20. datumam paziņo par šīm iemaksām VID. Savukārt VID vienas darbdienu laikā Elektroniskās deklarēšanas sistēmā (EDS) šo informāciju sniedz pašnodarbinātajam.

Vairāk informācijas par VSAOI aprēķināšanu un maksāšanu var apskatīt sadaļā Nodokļi > Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas > [VSAOI Informatīvie un metodiskie materiāli](#).

2. Mikrouzņēmumu nodoklis

Šajā nodokļu režīmā pašnodarbinātais maksā mikrouzņēmuma nodokli (MUN).

Vispārējā gadījumā ir jākārto grāmatvedība, uzskaitot ieņēmumus un ar to gūšanu saistītos izdevumus. Reizi ceturksnī VID jāiesniedz MUN maksātāja deklarācija.

No samaksātā mikrouzņēmumu nodokļa 80% tiek novirzīti pašnodarbinātā valsts sociālajai apdrošināšanai, bet 20% - iedzīvotāju ienākuma nodoklim.

Mikrouzņēmumu nodokļa maksātājiem ir iespēja izmantot vienkāršotu mikrouzņēmumu nodokļa samaksas risinājumu un nekārtot grāmatvedību, bet izmantot Saimnieciskās darbības ieņēmumu kontu (SDI konts). Tas ir īpašs norēķinu konts bankā, ar kura palīdzību saimnieciskās darbības veicēji mikrouzņēmumu nodokļa režīmā var automatizēt nodokļa samaksu. SDI konta lietotājam ir iespēja nesniegt mikrouzņēmumu nodokļa ceturkšņa deklarāciju un neveikt mikrouzņēmumu nodokļa samaksu vispārējā kārtībā - nodokļa samaksa un deklarācijas iesniegšana notiks automātiski.

Plašāka informācija par SDI kontu [šeit](#)

MUN likmes

MUN likme mainās atkarībā no saimnieciskās darbības ieņēmumiem (apgrozījuma). Pirmajā darbības gadā likmes aprēķina pēc cita algoritma.

MUN likme:

apgrozījumam (ieņēmumiem) līdz 25 000 eiro gadā - 25 %

apgrozījuma daļai, kas pārsniedz 25 000 eiro gadā – 40 %

MUN likme pirmajā gadā, kad iegūst MUN maksātāja statusu:

ar 2. ceturksni apgrozījumam līdz 18 750 eiro – 25 %, bet pārsnieguma daļai – 40 %

ar 3. ceturksni apgrozījumam līdz 12 500 eiro – 25 %, bet pārsnieguma daļai – 40 %

4. ceturksni, likme apgrozījumam līdz 6250 eiro – 25 %, bet pārsnieguma daļai – 40 %

Kad MUN režīmu nevar izmantot

MUN režīmu nevar izmantot pievienotās vērtības nodokļa (PVN) maksātāji.

Ja MUN maksātājs kļūst vai tam ir jākļūst par reģistrētu PVN maksātāju, tas zaudē mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja statusu ar nākamo gadu.

MUN maksātājs vienlaikus nevar būt saimnieciskās darbības veicējs, kas maksā iedzīvotāju ienākuma nodokli vispārējā kārtībā, vai samazinātās patentmaksas maksātājs.

Nosacījumi darbinieku algošanai

Ja MUN maksātājs nodarbina darbiniekus, tad darbinieka ienākumam no mikrouzņēmumapiemēro darbaspēka nodokļus (IIN un VSAOI) vispārējā kārtībā.

Vairāk informācijas par MUN var apskatīt sadaļā Nodokļi > Mikrouzņēmumu nodoklis > [Informatīvie un metodiskie materiāli](#).

Minimālās obligātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas

Lai nodrošinātu sociālo aizsardzību, tiem pašnodarbinātajiem, kuru ienākumi ir mazāki par Ministru kabineta noteikto minimālo algu 620 eiro mēnesī vai 1860 eiro ceturksnī, ir jāveic minimālās VSAOI.

Pašnodarbinātajiem, kas ir darba devēji, šīs iemaksas jāveic gan par sevi (ja nestrādā nekur citur), gan par saviem darbiniekiem.

Minimālās obligātās iemaksas apmēru aprēķina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA) triju mēnešu laikā pēc ceturkšņa beigām un līdz trešā mēneša 20. datumam paziņo par šīm iemaksām VID. Savukārt VID vienas darbdienu laikā Elektroniskās deklarēšanas sistēmā (EDS) šo informāciju sniedz pašnodarbinātajam.

[Minimālās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas](#)

3. Samazinātā patentmaksa

Samazinātā patentmaksa ir valsts noteikts vienots fiksēts maksājums, ko maksā par pusgadu vai par gadu:

par sešiem mēnešiem: 9 eiro

par gadu: 17 eiro

Nav jākārto grāmatvedība, bet ir jāuzskaita no saimnieciskās darbības gūtie ieņēmumi. Par šiem ieņēmumiemnav jāiesniedz gada ienākumu deklarācija.

Patentmaksa ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājums. Maksājot patentmaksu, no saimnieciskās darbības netiek veiktas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Kas var izmantot samazināto patentmaksu:

Pensionāri (arī priekšlaicīgā pensijā) un cilvēki, kuriem ir noteikta 1. vai 2. grupas invaliditāte, ja viņi saimniecisko darbību veic jomā, par kuru atļauts maksāt samazināto patentmaksu, kā arī ja:

Saimnieciskās darbības ieņēmumi iepriekšējā gadā nepārsniedza 3000 eiro un atbilstoši paša cilvēka prognozei arī patentmaksas izmantošanas gadā tie (pārrēķinot uz pilnu gadu) nepārsniegs 3000 eiro

Nenodarbina darbiniekus un paši nestrādā algotu darbu

Jomas, kurās drīkst izmantot samazināto patentmaksu:

ādas un tekstilizstrādājumu amatniecība

apģērbu un apavu izgatavošana un labošana, pulksteņu un slēdzeņu labošana, kā arī citi sadzīves pakalpojumi

amatniecības izstrādājumu izgatavošana

floristika

privātie mājsaimniecības pakalpojumi

mājas aprūpes pakalpojumi

Maksājot samazināto patentmaksu, vienlaikus nevar:

sniegt pakalpojumu tādām uzņēmumiem vai pašnodarbinātajiem viņa saimnieciskajai darbībai, kurš darbojas tajā pašā jomā, par kuru tiek maksāta patentmaksa

būt mikrouzņēmumu nodokļa maksātājs vai saimnieciskās darbības veicējs, kas maksā nodokļus vispārējā kārtībā

4. Paziņotā saimnieciskā darbība īpašuma izīrētājiem

Paziņotā (neregistrētā) saimnieciskā darbība ir atvieglots nodokļa nomaksas režīms cilvēkiem, kas gūst ienākumus no īpašuma noteiktos darbības veidos (sarakstu skati zemāk) un kuriem nav būtisku saimnieciskās darbības izdevumu.

Ienākumi no īpašuma var būt: iznomāšana vai izīrēšana, īres tiesību pārdošana, lietu tālāka nodošana apakšnomniekam vai

apakšīrniekam, kustamas mantas iznomāšana vai atsavināšana, samaksa par dabas resursu izmantošanu vai tās aprobežojumiem.

Nodokļa likme: 10% no visa gūtā ienākuma (neatskaitot izdevumus, bet atskaitot nekustamā īpašuma nodokļa maksājumus par attiecīgo nekustamo īpašumu).

Ienākumam no paziņotās saimnieciskās darbības nevar piemērot gada neapliekamo minimumu, nodokļa atvieglojumus un attaisnotos izdevumus.

Šis ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājums. Neregistrējot saimniecisko darbību, no tās netiek veiktas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Kā veikt paziņoto saimniecisko darbību:

Piecu darbdienu laikā no līguma noslēgšanas jāiesniedz iesniegums VID.

Iesniegums Elektroniskās deklarēšanas sistēmā (EDS) ir atrodams sadaļā – Dokumenti - No veidlapas - Nodokļu maksātāju reģistrācijas un datu izmaiņu veidlapas – Nodokļu maksātāja (fiziskās personas) reģistrācija

[Pamācība – kā iesniegt iesniegumu un reģistrēt paziņoto saimniecisko darbību](#)

Gūtie ieņēmumi jāuzskaita reģistrā, kuru var kārtot gan papīra formātā, gan elektroniski. Ja visa samaksa tiek saņemta kontā ar pārskaitījumu, uzskaitē nav nepieciešama

Ja īrnieks/nomnieks ir juridiska persona, tad nodokli samaksas brīdī nomaksā viņš

Ja īrnieks/nomnieks ir fiziska persona, tad nodokli jāmaksā pašam izīrētājam/iznomātājam vienu reizi gadā, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju. [Plašāka informācija par obligāto gada ienākumu deklarāciju](#)

Ja 12 mēnešu laikā ar pievienotās vērtības nodokli (PVN) apliekamo darījumu kopējā vērtība pārsniedz 40 000 eiro, jāreģistrējas VID Pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā.

Kuros darbības veidos var veikt paziņoto saimniecisko darbību

Paziņoto saimniecisko darbību drīkst veikt, ja ienākumi no īpašuma tiek gūti šādos darbības veidos (atbilstoši NACE 2 red.). Darbības veids būs jānorāda EDS, uzsākot paziņoto saimniecisko darbību.

0812 Grants un smilts karjeru izstrāde; māla un kaolīna ieguve

6820 Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana

7711 Automobiļu un citu vieglo transportlīdzekļu iznomāšana un ekspluatācijas līzings

7712 Kravas automobiļu iznomāšana un ekspluatācijas līzings

7721 Atpūtas un sporta priekšmetu iznomāšana un ekspluatācijas līzings

7722 Videoierakstu un disku iznomāšana

7729 Cita veida individuālās lietošanas un māsaimniecības priekšmetu iznomāšana un ekspluatācijas līzings

7731 Lauksaimniecības mašīnu un iekārtu iznomāšana un ekspluatācijas līzings

7732 Būvniecības mašīnu un iekārtu iznomāšana un ekspluatācijas līzings

7733 Biroja tehnikas un iekārtu iznomāšana un ekspluatācijas līzings

7734 Ūdens transportlīdzekļu iznomāšana un ekspluatācijas līzings

7735 Gaisa transportlīdzekļu iznomāšana un ekspluatācijas līzings

7739 Citur neklasificētu pārējo mašīnu, iekārtu un materiālo līdzekļu iznomāšana un ekspluatācijas līzings

Saimnieciskās darbības veicēji vispārējā un mikoruzņēmuma nodokļa režīmā tiek dēvēti par pašnodarbinātajiem. Terminu "pašnodarbinātais" izmanto labklājības politikas nozares tiesību aktos.

Par to, vai cilvēkam ir reģistrēta saimnieciskā darbība, var pārlicināties VIDpubliskojamo datu bāzes sadaļā [Saimnieciskās darbības veicēji](#). Datu bāzes meklētājā jāievada vārds, uzvārds un reģistrācijas numurs.

Kad saimnieciskā darbība jāreģistrē obligāti

Ja izpildās vismaz 1 no 3 kritērijiem, cilvēkam jāreģistrē saimnieciskā darbība (vai jādibina uzņēmums):

darījumi ir regulāri un sistemātiski – 3 un vairāk darījumi gadā vai 5 un vairāk darījumi 3 gados
ieņēmumi no darījuma pārsniedz 14 229 eiro gadā.

Izņēmums ir ieņēmumi, kas gūti no personiskai lietošanai paredzēto kustamo lietu – mēbeļu, apģērba un citu lietu – pārdošanas (atsavināšanas)

darbības ekonomiskā būtība vai cilvēka īpašumā esošo lietu apjoms norāda uz sistemātisku darbību ar mērķi gūt atlīdzību

Kad saimniecisko darbību atļauts neregistrēt

Saimniecisko darbību var neregistrēt par ienākumiem, kas nepārsniedz 3000 eiro gadā un ir gūti no

sēņošanas, ogošanas vai savvaļas ārstniecības augu un ziedu vākšanas un pārdošanas

piemājas saimniecības vai personīgās palīgsaimniecības (t.sk. no lauksaimnieciskās ražošanas un lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanas)

parka vīngliemežu ieguves un pārdošanas (nemedijamā sugas *Helix pomatia*).

Šādā gadījumā no ienākumiem, kas nepārsniedz 3000 eiro gadā, nodoklis nav jāmaksā. Tomēr gūtie ienākumi ir jāuzskaita un, kad tie gada laikā pārsniedz 3000 eiro, 5 darbdienu laikā jāreģistrē saimnieciskā darbība.

Ienākumus uzskatīti var jebkurā sev ērtā veidā, piemēram, pierakstot burtnīcā vai elektroniski.

Par saimniecisko darbību neuzskata un neregistrē:

ienākumu gūšanu no nekustamā īpašuma pārdošanas, kā arī no īpašumā esoša augoša meža pārdošanas izciršanai un tajā iegūto kokmateriālu pārdošanas, neatkarīgi no veikto darījumu skaita, ja cilvēks pats izdevumus, kas saistīti ar šā ienākuma gūšanu, neatzīst par saimnieciskās darbības izdevumiem

ienākumu gūšanu no metāllūžņu pārdošanas, izņemot, ja metāllūžņus pārdod individuālais komersants, kurš saņēmis licenci melno un krāsaino metālu atgriezumam un lūžņu iepirkšanai Latvijā. Nodokli samaksā metāllūžņu uzpircējs

Kad nevar reģistrēt saimniecisko darbību VID

Atsevišķās jomās tiesības darboties ir tikai Uzņēmumu reģistrā reģistrētiem uzņēmumiem vai organizācijām (piemēram, komersantiem, biedrībām, nodibinājumiem, publiskām personām un iestādēm u.c.) šajās jomās nav iespējams reģistrēt saimniecisko darbību VID.

Jomas, kurās nevar reģistrēt saimniecisko darbību	▼
	
Joma un tās kods (NACE 2. red.):	
Automobiļi un citu vieglo transportlīdzekļu pārdošana (4511)	
Citu automobiļu pārdošana (4519)	
Alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos (4725)	
Tabakas izstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos (4726)	
Pasažieru dzelzceļa transports (4910)	
Kravu dzelzceļa transports (4920)	
Pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi (4931)	
Taksometru pakalpojumi (4932)	
Citur neklasificēts pasažieru sauszemes transports (4939)	
Kravu pārvadājumi pa autoceļiem (4941)	
Individuālie kravu pārvadāšanas pakalpojumi (4942)	
Pasažieru aviopārvadājumi (5110)	
Pasta darbība saskaņā ar universālā pakalpojuma pienākumu (5310)	
Cita monetārā starpniecība (6419)	
Tehniskā pārbaude un analīze (7120)	
Nodarbinātības aģentūru darbība (7810)	
Personiskās drošības darbības (8010)	
Informācijas zvanu centru darbība (8220)	
Darba devēju organizāciju darbība (9411)	
Veselības aprūpes, izglītības, kultūras un citu sociālo pakalpojumu nodrošināšanas koordinēšana, izņemot sociālo apdrošināšanu (8412)	
Profesionālu organizāciju darbība (9412)	
Arodbiedrību darbība (9420)	
Ārpusteritoriālo organizāciju un institūciju darbība (9900)	

Saņemtā samaksa par darījumiem skaidrā naudā, ar maksājumu kartēm vai citiem maksājuma apliecinājumiem ir jāreģistrē kases aparātā. Tikai atsevišķos izņēmuma gadījumos nodokļu maksātājs darījumu reģistrācijai drīkst nelietot kases aparātu ([Ministru](#)

[kabineta 2014.gada 11.februāra noteikumu Nr.96 "Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība" 84.punkts](#)).

Kad jāreģistrējas kā individuālajam komersantam Uzņēmumu reģistrā

Pienākums pieteikt sevi ierakstīšanai komercreģistrā kā individuālo komersantu ir fiziskajai personai, kas veic saimniecisko darbību un izpildās kāds no nosacījumiem:

ja gada apgrozījums no saimnieciskās darbības pārsniedz 284 600 eiro

ja gada apgrozījums no saimnieciskās darbības pārsniedz 28 500 eiro un ja saimnieciskajai darbībai vienlaikus nodarbina vairāk nekā piecus darbiniekus

saimnieciskā darbība atbilst komercaģenta darbībai

saimnieciskā darbība atbilst māklera darbībai

Saistītās tēmas:

Pirmie soļi topošajiem uzņēmējiem

Veidlapas un iesniegumi

Informatīvie un metodiskie materiāli grāmatvedības organizēšanai

[Skatīt vairāk](#)

<https://www.vid.gov.lv/lv/saimnieciskas-darbibas-veiceji>